

MEESTERWERKEN

WEEKBLAD VOOR JONG EN OUD

PRIJS PER NUMMER : 3,50 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

In het licht van de lantaarn

Een en ander over Antwerpse straattypen.

Elke stad, zowel wereldstad als provincienest, heeft haar typen, personen, die zich door hun lichaamsgestel, hun kledij, hun wijze van spreken en handelen onderscheiden van de overige inwoners, die, doordat zij in niets van elkaar afwijken, komen en gaan, zonder de aandacht op zich te trekken.

Antwerpen, het milieu der «plezante mannen», betiteling die aanvankelijk in een smalende betekenis gegeven werd, maar die achteraf een aanduiding werd, waarop Sinjoren en Pagadders trots gingen, had zeer vele typen.

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen personages als Baron Stokvisch, Laguerre, de Paternoster, Zotte Rik en talrijke anderen, die wij bestempelen als «volkstypen», en Mon De Laet, Rik Schaefels, generaal Willaert, baron Raes, majoor Kopaf en nog veel meer, die «volkse typen» waren.

Vóór tientallen van jaren was Antwerpen niets meer dan een provincienest, waarvan al de inwoners elkander kenden en alles en nog wat van elkaar afwisten. Zij kwamen op bepaalde uren in dezelfde herbergen samen, de «bezochte lokalen», of troffen elkaar op dezelfde wandeling aan. Ouderen van dagen zullen zich de uitstalling herinneren van «huwbare jonge dochters», des Zondags, na de 12-uurmis, van aan den uitgang van de O. L. Vrouwkerk, langs de Groenplaats, over heel de lengte van de Meir, evengoed als haar slenteren in den «paardenmolen» tijdens de concerten in den Dierentuin.

Tijdens die wandelingen werd men met zijn goede hoedanigheden en zijn gebreken gewikt en gewogen. Zo belicht, was Antwerpen een stad op zichzelf. Het is dan ook niet te verwonderen, dat onze straattypen zeer in het teken van de belangstelling stonden. Het bijzonder karakter, dat zij door hun tegenwoordigheid aan het uitzicht der dingen gaven, deed meer dan eens de mening vooropzetten:

— Het is maar in Antwerpen, dat ge zoiets ziet !

Het karakteristieke onzer straattypen is, dat meest allen in één wijk thuishoorden en niet daarbuiten gingen. Daar haalden zij hun fratsen uit en dikwijls kenmerkten zij het stadsgedeelte, waar zij

zich genesteld hadden.

Naast deze «volkstypen» en «volkse typen» waren er nog andere personages, die tot de schilderachtige atmosfeer van de straten van Antwerpen in de XXe eeuw bijdroegen, lui, die er een klein gewin vonden, wat hun bestaan verzekerde.

Toen zij nog broekventjes waren, ravotten zij in het St. Andries- en in het Schipperskwartier. Daar geraakten zij zo sterk van de straatlucht doordrongen, dat zij, toen zij groter werden, haar langs al hun poriën uitwasemden. Later verloren zij niets van hun goed humeur. Maar van «hun» straten, waar zij, met beeldrijke taal en radde tong hun kostje verdienden, konden zij zich niet meer losmaken.

Des avonds stelde Zwarte Jef er zijn bord met suikergoed in de omgeving van het Ooststation ten toon, nadat hij het in den loop van den dag met nougatstokken bij Suikeren Jan, op de St. Jacobsmarkt, had opgestapeld.

Stijf, als had hij een «kobbenjager» ingeslikt, herhaalde een panlatmagere haringleurder, gestoken in een zeeuws pak, met rode blouse, een tonneken met vis rechts en links van het lichaam hangend, aan koorden gehecht aan een juk, zijn roep «Pekelharing»!

Wij telden tientallen van kleine straatberoepen. De man die doorgebrande kookpotten herstelde en waarvan de «Lapper Lap!» door de bengels nageroepen werd. Hij, die biezen stoelmatten vlocht en zijn «Stoele bindé» straat in, plein op, herhaalde. De leurder met aardbeien en zijn «Eerbé kop, kop». De opkoper van oude vodden en zijn «voddeligé», die denken deed aan illustraties uit de «bas-fonds», voorkomend in de «Mysteriën van Parijs» van Eugène Sue. De vrouw, die mosselen te koop op een handwagen voortkruide en haar «Képelé». Die welke gekookte kreukeltjes in een blikken emmer ronddroeg en haar «hele warm kreuk» herhaalde. Het vrouwtje dat tegen een muur van het goederenstation zat en haar waren aanprees: «krabbe of garnot, here»!

Daaronder waren het reeds naar de aarde voorovergebogen, voortstappend stokoud Joodje, dat een kartonnen doos met boordknoopjes zien liet, de man met zware knevels die bij besneeuwde winteravonden bij een vuurken stond, waarop kastanjes gepoft werden, de wagentjes ombaad met een lucht, doordrongen van den reuk van frites die in ketels vet stonden te koken, of tijdens de warme zomerdagen de venters met verfrissenden «cocodrank». Sneek, die zijn met vanille gebakken wafels verkocht, liefst in de lokalen waar de Antwerpse toneelkringen gevestigd waren, de gazettenrondrager die «La Presse pour demain» aankondigde of aan den ingang van de schouwburgen, bij den aanvang der vertoningen, de verkopers van toneelbladen «met het programma en den uitleg van het stuk» of van versnaperingen: «drie appelsienen voor vijf cents»!

Er waren de Brusselse schoenpoetser, die de met slijk bespatte schoenen met zulke minachting kon bekijken dat men hem verzocht ze te poetsen; de altijd zelfde getuigen voor de aangiften van geboorten of sterfgevallen, zonnekloppers, die tegen de gevels van het Stadhuis aanleunden, de medeverkopers van zichtkaarten, de volksdichter, die voor een «dikkop» verzekens neerpende voor gouden bruiloften en jubileums, de orgeldraaier, de liedjeszanger, waarvan de deuntjes door harmonikaklanken begeleid waren, de hondendief en de stompjesraper.

J. D. S.

Sprookjes van de gebroeders Grimm

De drie kwakzalvers.

Drie kwakzalvers reisden rond en gaven zich voor wonderdokters uit. Op zekeren avond kwamen zij in een herberg, waar zij wensten te overnachten. Aan den waard vertelden zij wat voor knappe lieden zij waren, die alle ziekten konden genezen.

— Geeft dan eens een bewijs van uw kennis, zei de waard ongelovig.

Daarop bood de eerste aan, zijn hand af te kappen en die den volgenden morgen weder aan te hechten. De tweede, zijn hart uit te snijden en dit den volgenden ochtend weder op zijn plaats te brengen. De derde, zich de ogen uit te steken en ze 's anderendaags weer in de holten te plaatsen.

— Als ge dat kunt, zei de waard, dan moet ik wel aan uw kunst geloven.

Maar wat zij den waard niet mededeelden was, dat zij in het bezit waren van een wonderzalf, waarmee zij iedere wond konden genezen.

Zij deden wat zij hadden voorgesteld. Hand, hart en ogen werden op een bord gelegd, dat de meid in de kast moest sluiten. Maar de meid bezat een vriend, een soldaat, die haar iederen avond, als de herbergier slapen was, een bezoek kwam brengen en zich lustig te goed deed aan een avondmaal. Dit gebeurde ook dien avond. In haar haast vergat de meid de kast te sluiten, zodat de kat met hand, hart en ogen wegliep.

Toen de soldaat verzadigd was, plaatste de meid de restjes in de kast en zag toen wat de kat verricht had.

— Hemel ! riep ze. De hand is weg ! Het hart en de ogen zijn weg ! Hoe zal dat morgen aflopen ?

— Houd u maar kalm, vermaande de soldaat. Ik weet er wel raad op. Daarbuiten hangt juist een schurk aan de galg ; ik zal hem de hand afsnijden. Welke was het ?

— De rechterhand, antwoordde de meid.

De soldaat nam een mes, ging naar het galgenveld, sneed de rechterhand van den gehangene af en lei die op het bord. Hierna zocht hij de kat op, stak haar ogen uit en legde die naast de hand. Dien dag had de waard juist een varken geslacht, dat in den kelder hing. Hij sneed het hart uit en legde dit bij de hand en de ogen.

— In orde ! riep hij en nam afscheid.

's Anderendaags vroegen de kwakzalvers het bord. De eerste nam de hand, streek er wat wonderbalsem aan en hechtte ze vervolgens aan zijn arm. De tweede plaatste de katogen in zijn hoofd en de derde stak het varkenshart op de plaats waar eens het zijne had geklopt. De waard sloeg de handen van verbazing ineen en moest ronduit verklaren, dat hij nog nooit iets zo knaps had gezien. Hierop betaalde het drietal zijn verteer en verwijderde zich.

Onderweg week degene, die het varkenshart bezat, steeds van zijn makkers weg en snuffelde langs de baan, ondanks de vermaning van zijn vrienden, in alle vuilnishopen en deed zoals een echt varken doet. De tweede, met de katogen, wreef er onophoudend over en zei :

— Ik begrijp er niets van, kameraad. Ik zie zo slecht. Ik geloof nooit, dat dit mijn ogen zijn. Geef mij de hand, want ik dwaal steeds van den weg af.

Zo sukkelden zij voort, tot zij 's avonds in een andere herberg kwamen om te overnachten.

In een hoek van de gelagkamer zat een rijk heer, die bezig was een grote som geld te tellen. De man met de dievenhand kreeg een trilling, greep een handvol goud en liet het in zijn zak verdwijnen. Een van zijn makkers fluisterde hem toe :

— Foei, gij zijt een dief ! Ge moest u schamen !

— Ik kan onmogelijk mijn hand thuishouden, wedervoer de dief. Ik kan zo iets niet verklaren.

Zij begaven zich ter rust. Toen zij het licht hadden uitgeblazen, was het pikdonker.

— Kijk eens, zei de man met de katogen, zijn dat geen muizen, die daar over den vloer lopen ?

De twee anderen keken tevergeefs en nu kwamen zij tot het besef, dat de waard hen bedrogen had. 's Anderendaags gingen zij terug naar de herberg waar zij den wondertoer verricht hadden en beklagden zich bij den waard, dat hij hun lichaamsdelen verruild had voor minderwaardige. De waard antwoordde, dat, indien zulks werkelijk het geval was, hij er niets aan doen kon, maar zulks aan de meid moest toegeschreven worden.

De meid echter was, zodra zij de drie kwakzalvers zag binnentreden, gevlucht. Zij eisten een grote schadevergoeding, met bedreiging, dat zij anders zijn woning boven zijn hoofd in brand zouden steken. Er schoot den waard niets anders over, dan hun eis in te willigen.

Maar al dit geld kon hen niet troosten over hun verloren lichaamsdelen.

IN HET LICHT

JAN DE SCHUUTER

VAN DE
LANTAARN

IN DE
KROON

UITGEVER

L. OPDEBEEK

ANTWERPEN

SWA.

JAN DE SCHUYTER

In het
Licht van de Lantaarn

Folkloristische wetenswaardigheden

Gevolgd door een keuze

SPROOKJES
van de GEBROEDERS GRIMM

Pentekeningen van Edmond VAN OFFEL

Kleuromslag van Jan WATERSCHOOT

L. OP DE BEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1949